

A SPORTOLÓK TERÜLETI MOZGÁSAI, AVAGY A SPORTOLÓI VÁNDORLÁS¹

(Migration of Sports People)

ÁCS PONGRÁC

Kulcsszavak:

sportolói vándorlás területi egyenlőtlenségek motivációs tényezők

Napjainkban a sport az egyre bővülő szórakoztató ipar része, amely a társadalom homlokerében álló jelenségek közül az egyik leglátványosabb növekedést produkáló terület. A hazai „sportgazdaság” 2005-ben becsült árbevétele 350 milliárd forint volt, ami megközelítőleg az akkori GDP 1,7%-a, vagyis a korábbi évekhez képest jelentős piacbővülést mutat. Jelen kutatás a sportgazdaság legkisebb egységeivel, a sportolók térbeli mozgásaival foglalkozik. A sportolói migráció valójában térbeli mobilitást jelent, az egyik földrajzi területről a másik földrajzi terület felé. A tanulmány célja, a sportolói vándorlás fogalmainak tisztázásán túl, saját empirikus adatbázis segítségével bemutatni a hazai sportolói vándorlás irányait, tendenciáit és motivációs tényezőit. A statisztikai elemzés során foglalkozunk a hazai sportolók migrációs potenciáljának becslésével is. A tanulmány tanulsága szerint a magyar sportolói migráció a leggyakrabban a tőlünk nyugatra fekvő európai országok felé irányul, míg hozzánk a volt „keleti blokk” országainak sportolói érkeznek.

Bevezetés

A sportolói migráció kezdetét gyakorlatilag a versenysport kialakulásának idejére tehetjük, amit többek között a sportban tapasztalható eredmény-centrikusság is előidézett.

Napjainkban is szenzációszámként közli a média, ha valamely sportolói kiválóság egyik csapatból – gyakran egyik országból – a másik csapatba – másik országba – igazol, legtöbbször nehezen hihető pénzüsszegekért. Ha belegondolunk, ez nem új jelenség hazánkban sem, hiszen már Puskás Ferenc is a Budapest Honvéd után a világhírű Real Madrid labdarúgó csapatánál sportolt Spanyolországban.

A következőkben arra teszünk kísérletet, hogy a sportolói vándorlásnál előforduló fogalmak tisztázása után bemutassuk a hazai sportolói migráció tendenciáit, irányait. Szekunder adatbázis konkrétan ebben a témakörben nem állt a rendelkezésünkre, így legtöbbször saját primer adatainkra támaszkodtunk, melynek egy részét a szakszövetségektől gyűjtöttük, a másik – nagyobb – részét a doktori disszertációmhöz készített kérdőíves megkérdezés adatai szolgáltatták.

Kérdőíves kutatásunk adatbázisában a megkérdezett 1012 sportoló válaszai találhatóak. A személyes lekérdezés eredményének tartjuk, hogy a kitöltött kérdőívek szinte kivétel nélkül alkalmasak voltak az értékelésre. Sportágakat tekintve a mintában találhatóak: labdarúgók, kézilabdázók, kosárlabdázók, jégkorongozók, teniszezők, asztali-teniszezők, úszók, vívók, atléták, küzdősportolók. Vizsgálatunk az ország egész terü-

letét lefedte, és nemcsak az élsportolókra korlátozódott, hanem három különböző minősítésbe tömörítettük a válaszadókat, sportolókat. Így az adatbázisban első osztályú sportolók, másodosztályú sportolók és „hobby” sportolók találhatók. „Hobby” sportolónak tekintettük a minimum heti két alkalommal sportoló, de szakszövetségi igazolással nem rendelkező emberek csoportját.

Azt nem jelenthetjük ki, hogy a mintánk reprezentatív, mivel ahhoz ismerni kellene a Magyarország összes sportolójára vonatkozóan alapsokasági statisztikát – ilyen alapstatisztika nem létezik –, viszont mivel nagy mintánk van, ezért nagy mintás becslési tulajdonságokkal rendelkezünk. „Reprezentatívnak tekinthetjük azt a mintát, melynek legfontosabb jellemzői nem térnek el lényegesen a sokaság megfelelő jellemzőitől. Mindez azt is jelenti, hogy a reprezentativitás csupán viszonylagos lehet, függ a fontosnak tartott sokasági jellemzőktől és a mintavételt végző szakmai ismeretétől.” (Pintér–Rappai 2001, 8)

Előző kutatásaink során bizonyítottuk, hogy egy terület gazdasága fejleszthető a sport közvetett és közvetlen tényezői által, melyek közül most a hazai sportolói vándorlás hatásait kívánjuk bemutatni. Hazai vándorlási adatokkal szinte minden statisztikai és demográfiai évkönyvben találkozhatunk, azonban a sportolók vándorlási adatait nem közli semmilyen kiadvány. Ezen azonban nem szabad meglepődni, hiszen a sport világában naponta ezrével keletkeznek adatok, azonban adatközlés szempontjából a statisztikának ez a része (sportstatisztika) még nagyon „gyermekcipőben” jár, hiszen még a hazai igazolt sportolók számára vonatkozó adatot sem találunk, így gyakran kell proxy mutatókat alkalmazni.

A sportolói vándorlás alapfogalmai

A sportban jelentkező vándorlási tendenciák és irányultságok nagyfokú hasonlóságot mutatnak a munkavállalási célból történő migrációs tendenciákkal, azonban az elején tisztázandó, hogy sport célú vándorlásról csak egy bizonyos sportolói szint (sportminőség) felett beszélhetünk, mely szint sportáganként változó.

Irányát tekintve megkülönböztetünk országhatáron belül vándorló sportolót (*belföldi sportolói vándorlás*) és országhatár(ok)on átívelő sportolói vándorlást (*külföldi sportolói vándorlás*). A múltban szinte kizárólag belföldi sportolói vándorlást regisztrálhattunk.

A kilencvenes évek elejéig külföldre csak az ún. *mesterséges sportolói migráció* volt megfigyelhető, ami valamely kényszerítő körülmény miatt jött létre.

Spontán sportolói migrációval (önkéntes, belső elhatározás eredménye) a múltban nem nagyon találkozhattunk, hiszen tilos volt. Elmondhatjuk, hogy a kilencvenes évekig a sportolók többsége *illegális vándorló* volt. Erre a korszakra jellemző, hogy hazánkban nagyon ritka volt a külföldi sportoló, hiszen „1984-ig a hazánkba bevándorlók száma évenként 1500 fő körül mozgott, ezt követően pedig 1984 és 1988 között 2200–2900 fő között volt. Ezeknek az adatoknak semmiféle «elvi» hátterét, megalapozottságát nem sikerült felfedezni, valószínűleg nem is volt.” (Tóth 1997, 87)

Ebben az időben szintén kuriózum volt, ha hazai sportoló külföldi egyesületben sportolhatott.

A sportolói migráció iránya alapján:

- *sportolói bevándorlásról* akkor beszélünk, ha valamely külföldi sportoló sportolási célból valamely magyar egyesület színeiben az országhatáron belül sportol.
- *kivándorló sportolónak* azokat a hazai sportolókat nevezzük, akik a sporttevékenységüket külföldön végzik.

Hosszú távú sportolói vándorlásról akkor beszélhetünk, ha a sportoló a sportolási tevékenysége miatt legalább egy évre elköltözik – lakhelyet vált – egy másik településre, esetleg egy másik országba.

Rövid távú sportolói migráció jelentkezik, ha valamely sportoló egy évnél nem hosszabb időre egy másik egyesületben, településen sportol. Ez a fajta sportolói vándorlás legtöbbször nem jár együtt lakóhely változtatással, melynek a sportolók körében leggyakrabban megjelenő formája a *sportolói ingázás*. A vándorló sportolók életkora és a migráns népesség kor szerinti összetételében is hasonlóságot találhatunk, hiszen a migráló sportolók is többségében 15 és 39 év közöttiek (*Hárs* 2001). Ez visszavezethető arra, hogy a sportolók e korszakukban a legalkalmasabbak a kiemelkedő sportsikerek elérésére.

Belföldi sportolói vándorlás

A sportolók körében legrégebben fellelhető vándorlási forma. Az élsport, látvány-sport megjelenése óta megfigyelhető, hogy a sportolók az országon belül gyakran változtatják a tartózkodási helyüket. Értelemszerűen adódik, hogy a sportolói migráció országon belül csak olyan települések között valósulhat meg, ahol a sportolók maguk is megtalálhatók.

Amennyiben a folyamatokat ábrázolni szeretnénk, akkor mindenképpen olyan egyesületeket, szakosztályokat kell keresnünk, ahol megfelelő minőségi sportról beszélhetünk, ahol megfelelő minőségű sportolói képzés, nevelés folyik. Fontos megjegyezni, hogy a sportolói vándorlás sportágfüggő, vagyis nem mindegyik sportágban jelentkezik, és vannak sportágak, ahol egyáltalán nem jellemző. Felmerül a kérdés, hogy mely sportágakban és milyen mértékben találkozhatunk sportolói vándorlással?

Ezt a kérdést gazdasági oldalról kell megközelíteni, mivel leginkább azokban a sportágakban jelentkezik a migráció, ahol a sportolás mellett igen nagyfokú pénzmozgás is realizálódik, illetve a nagyobb szponzori körök is megjelennek (Pick, Fotex, MKB, Mol). Ezek azok a sportágak (pl. labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, vízilabda), melyekben nagyon sikeresek vagyunk, illetve voltunk, vagy nagyon populárisak. Hazánkban elsődlegesen a labdajátékokban (csapatsportokban) találkozhatunk a legnagyobb sportolói migrációval. Itt jelentkeznek leginkább a sportgazdaság szereplői, ezek a sportágak vannak leginkább a média középpontjában, és ők mozgatják meg a legtöbb nézőt is, vagyis kijelenthetjük, hogy csapatsportágak

tekintetében az első osztályban, illetve a „professzionális” ligákban számszerűsíthetjük a legnagyobb sportolói vándorlást.

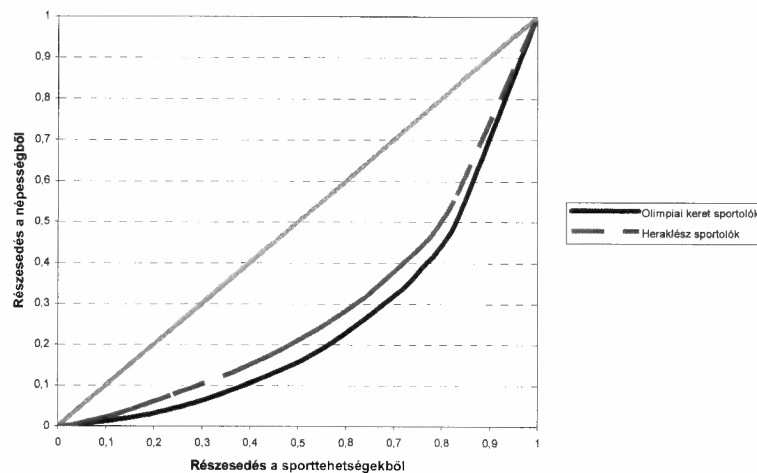
Amennyiben a sportolói sokaságból a legkisebb egységeket (sportolókat) nézzük, akkor a „tehetséges” sportolók (egyéni- és csapatsportág) körében jelentkezik leginkább a belföldi és a külföldi migráció. A tehetség definíciójával rengeteg helyen találkozunk, ezek közül Nádori (1976) definícióját emelnénk ki, aki (sport)tehetségen az ember meghatározott sajátosságainak összességét érti, vagyis sokféle kedvező feltélt valamely (sport)tevékenység végrehajtásához.

Ha a sportolói tehetségeknél valóban területi koncentrációval van dolgunk, akkor vizsgálandó, hogy mely motivációs tényezők felelősek ezért, illetve melyek azok a hazai települések, amelyek – a sporttehetségek megítélése szerint is – versenyképesnek számítanak.

Jelen tanulmányban a sportolói tehetségeket a Heraklész sportolók, illetve az olimpiai keret sportolóiban értelmezzük, mivel azzal mindenki egyetért, hogy az adott sportágban biztosan tehetségesnek számít az a sportoló, aki a saját sportága tekintetében korosztályos válogatott (a Heraklész program tagja), majd későbbiekben az olimpiai keret tagja. A Heraklész sportolók területi előfordulására vonatkozó adatbázist a Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézetől (NUPI) szereztük be, az olimpiai keret sportolóira vonatkozót az egyes sport-szakszövetségek nyilatkozatai alapján összegeztük. Vizsgálatunkat megyei (19 megye és a főváros) bontásban végeztük, és a területi koncentráció mértékét grafikusán (1. ábra) és területi egyenlőtlenségi mutatók segítségével is megjelöltük.

1. ÁBRA

*A koncentráció grafikus ábrázolása (Lorenz-görbe)
(The Graphical Representations of the Concentrations [Lorenz-curve])*

Forrás: Saját szerkesztés.

Az 1. ábráról leolvasható, hogy nincs egyenlőség a sportolók területi elhelyezkedésében, sem a Heraklész, sem az olimpiai keret sportolók tekintetében, de teljes koncentrációról sem beszélhetünk. Az ábra azt is szemlélteti, hogy az olimpiai keret sportolók területi elhelyezkedésében nagyobb koncentráció tapasztalható. A görbe jól szemlélteti ugyan a területi koncentrációt, de számadattal nem szolgál a koncentráció nagyságáról. A koncentráció mértékét a *Hirschmann–Herfindahl koncentrációs-index*, illetve a *Hoover-index* segítségével vizsgáltuk.

$$K_1 = \sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i} \right)^2 = 0,265$$

$$K_2 = \sum_{i=1}^n \left(\frac{y_i}{\sum_{i=1}^n y_i} \right)^2 = 0,211$$

X_i = a természetes mértékegységben megadott területi jellemző az i területegységben.

Y_i = a természetes mértékegységben megadott területi jellemző az i területegységben.

A *Hirschmann–Herfindahl koncentrációs index* számított értékei megmutatják, hogy az olimpiai keret sportolók területi koncentrátsága (K_1) nagyobb, mint a Heraklész sportolóké (K_2), de az bizonyos, hogy a területek (megyék) közül egyik sincs monopol helyzetben.

Hasonló eredményt hozott a *Hoover-index* segítségével elvégzett számítás is.

$$H_1 = \frac{\sum_{i=1}^n |x_i - f_i|}{2} = 38\%$$

$$H_2 = \frac{\sum_{i=1}^n |y_i - f_i|}{2} = 32\%$$

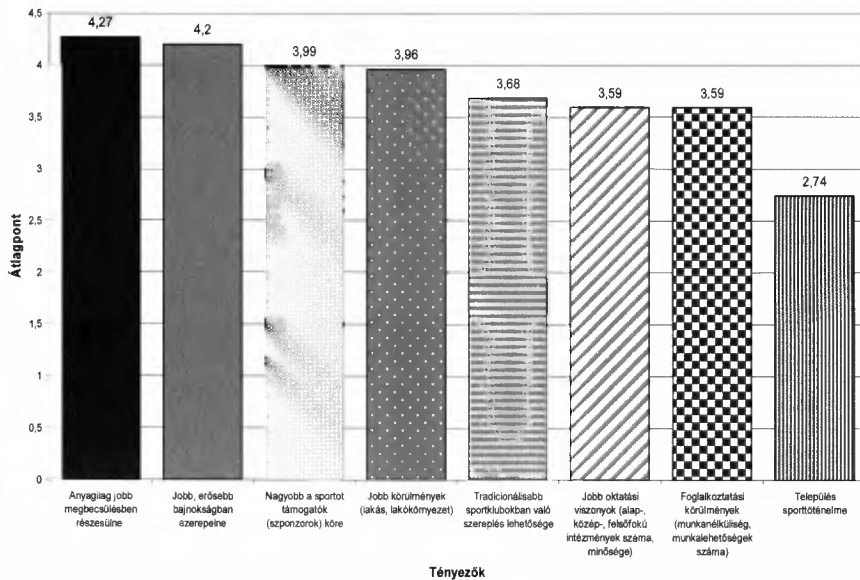
Itt x_i , y_i és f_i megoszlási viszonyszámot jelöl.

A Heraklész sportolók 32%-át, az olimpiai keret sportolók 38%-át kellene átcsoportosítanunk, hogy a lakónépesség területi eloszlásával azonos legyen az eloszlásuk, vagyis a sportolói tehetségekben, mint a migrációs sokasság legkisebb egységeiben (egyedeiben) területi egyenlőtlenséget, koncentrációt tapasztalunk.

Az egyenlőtlenségek kialakulásáért felelős motivációs tényezőket a kérdőíves kutatásunk eredményei alapján ismertetjük (2. ábra).

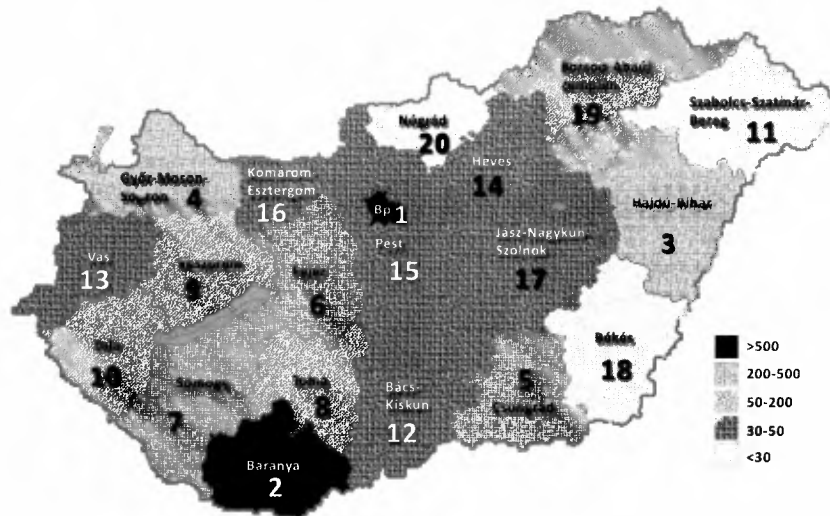
Kérdőíves kutatásunk kapcsán bizonyítást nyert az az – eddig csak evidenciaként kezelt – tény, hogy a lakhelyváltást befolyásoló tényezők közül a legfontosabbnak a jobb anyagi megbecsülést tartják a migráló sportolók, melyet az erősebb bajnokságban való szereplés lehetősége követ. A település sporttörténelme bizonyult a legkevésbé fontos tényezőnek a lakhelyváltást befolyásoló tényezők közül.

2. ÁBRA
A lakhelyváltást befolyásoló tényezők
(Influencing Factors of Moving Homes)

Forrás: A kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés.

3. ÁBRA
A sportolók által felállított területi versenyképességi sorrend
(Regional Competitiveness Order)

Forrás: A kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés.

A 3. ábra, szintén a kérdőíves kutatásunk eredményeit felhasználva, bemutatja a sportolók által felállított hazai területi versenyképességi sorrendet. Az ábra azt hivatott szemléltetni, hogy a sportolók mely megyéket részesítik előnyben a belföldi migráció tekintetében.

A térképen látható, hogy az ország nyugati megyéi a sportolók véleményei alapján versenykéesebbek, mely alól kivételt képez az ország két keleti megyéje: Hajdú-Bihar és Csongrád.

Külföldi sportolói vándorlás

A múltban a külföldre igazolás óriási procedúrával járt, mondhatni tilos volt, a változás a kilencvenes évek derekán történt.

Jean-Marc Bosman nevéhez köthető az EU sportszabályozásának legfontosabb eleme, a sportolók egyéb munkavállalókhöz hasonló szabad mozgásának megteremtése. Másfél évtizede, 1990 júniusában Bosmannak a belga RFC Liège játékosaként lejárt a szerződése, klubja azonban pénzt követelt érte. A vevő, a francia másodosztályú Dunkerque nem fizetett, Bosman szerződés nélkül maradt. Bepерelte a Liège-t és a belga szövetséget, mert megsértették az EU alapokmányának számító Római Szerződésnek a szabad munkaerő-áramlásról szóló 48. cikkelyét. Végigjárt minden lépcsőfokot, végül 1995. december 15-én a Luxembourgban székelő Európai Bíróság C-415/93 számú határozatában kimondta a *sportolók szabad mozgását*, amely két tényezőt foglal magában:

Egyrészt a lejárt szerződésű sportolókért kért transzferdíj eltörlését, másrészt az idegenlégiósok számát korlátozó szabályok eltörlését, idegenlégiós alatt egyelőre az Unió állampolgárait érve. (Bosman csak a transzferdíj eltörléséért harcolt, de a bíróság az ügy vizsgálata kapcsán döntött az idegenlégiós-korlátozás felől is.)

Ettől az időponttól kezdve könnyebb a sportolóknak is külföldre igazolniuk, külföldre vándorolniuk.

Korábbi kutatásaink során *szignifikáns kapcsolatot* találtunk a sportági minősítés és a vándorlás időtartama között, melyet több mélyinterjú alanyunk is megerősített. Erre a kutatásra támaszkodva (2005a; 2005b) mutatjuk be a következő fogalmakat és összefüggéseket:

- *A rövid távú sportolói vándorlás* leginkább az alacsony osztályokban figyelhető meg, itt a sportolók többnyire „gyors és könnyű” *pénzszerzés céljából* mennek külföldre sportolni, illetve a volt „elit sportolóink” külhonban fejezik be aktív pályafutásukat. Ennek a tevékenységnek km-ben kifejezhető gazdaságossági határa is van, mivel ezek a sportolók csak a mérkőzéseiket játsszák le külföldön, őket nevezhetjük *ingázóknak* is. A sportolók elbeszélései alapján ez a távolság egy kb. 1500 km sugarú körben becsülhető meg, hiszen ennél távolabb rövid távú sportolói migrációval elvétve találkozhatunk. A hazai sportolók leggyakrabban a szomszédos Ausztria vagy Németország közeli városaiban sportolnak, és itt alacsonyabb osztályban is – a hazai viszonyokhoz

képest – jól keresnek. Régebben (öt, hat évvel ezelőtt) a sportolók kizárólag személygépkocsikkal igaztak, manapság gyakran találkozunk olyan sportolókkal is, akik a hétfévi mérkőzéseikre már repülőgéppel, legtöbbször ún. „fapados” járatokkal utaznak. A rövid távú migrációnak egy speciális esete, amikor a játékos elcserél, vagy egy évre kölcsönadják egy hazai vagy külföldi egyesületnek. Az ilyen jellegű rövid távú sportolói vándorlásnak az elsődleges célja, hogy a fiatal sportolók több játéklehetőséghez jussanak, vagyis fejlődjenek.

- *A hosszú távú sportolói migrációnak* a pénzkereset mellett a sportszakmai fejlődés is a célja. A sportolók évközben is kint élnek – többnyire az adott egyesület által biztosított lakásokban –, és a szakosztály napi edzésein aktívan részt vesznek. Életkorukat tekintve fiatalabbak, mint a rövid távú vándorlók. Őket nevezhetjük az igazán profi sportolóknak. Itt már távolabbi célállomások is megjelenhetnek.

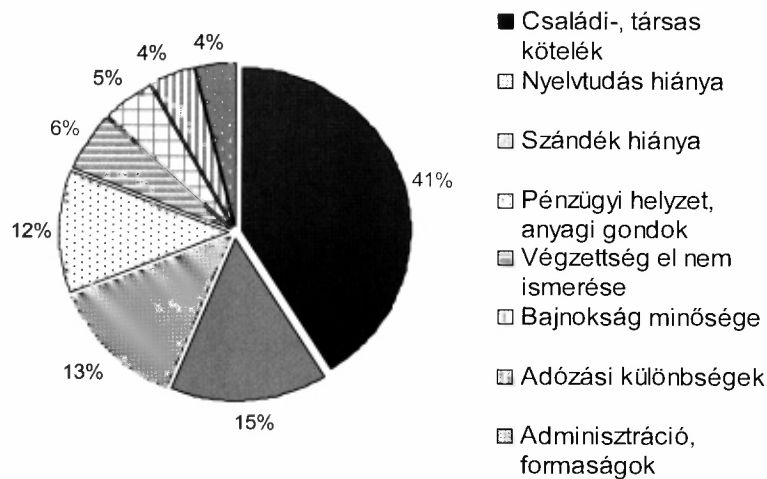
A kérdőíves kutatásunk során megállapítottuk, hogy a külföldi és belföldi migrációt előidéző motivációs tényezőkben nincs különbség, hiszen itt is elsősorban az anyagi és másodsorban a sportfejlődési tényező játszik kulcsszerepet.

Érdekesebb eredményt kaptuk, amikor a külföldre vándorlást gátló tényezőkről kérdeztük a sportolókat (4. ábra).

A sportolók leginkább a családi kötelék miatt (41%) nem vándorolnak külföldre. Láthatóan magas értéket mutat (15 %) a sportolóknál a nyelvtudás hiánya, melyet a szándék hiánya (13%), mint gátló tényező követ (4. ábra).

4. ÁBRA

*A külföldre igazolást gátló tényezők százalékos megoszlása
(Preventing Factors of Transferring Abroad in %)*

Forrás: A kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés.

Érdekes, *szignifikáns kapcsolatot* számszerűsítettünk, amikor a *sportági minősítés és a sportolók külföldre vándorlási hajlandóságát* vizsgáltuk (1. táblázat). A mutatószám relatíve alacsony értéke (Cramer C=0,187) is értelemszerűen szignifikáns értéket mutat, hiszen nagy mintánk van.

1. TÁBLÁZAT

Külföldre igazolási hajlandóság és a minősítés keresztábrája
(The Crosstable of the Willingness to Transfer Abroad and the Qualifications)

		Sportági minősítés				
		Első osztályú	Másod osztályú	Hobby sportoló	Összesen	
Külföldre igazolna?	Nem	Gyakoriság	70	125	329	524
		Várható gyakoriság	92,4	149	282,5	524
		% minősítésen belül	39,3%	43,6%	60,5%	51,9%
	Igen	Gyakoriság	108	162	215	485
		Várható gyakoriság	85,6	138	261,5	485
		% minősítésen belül	60,7%	56,4%	39,5%	48,1%
	Összesen	Gyakoriság	178	287	544	1009
		Várható gyakoriság	178	287	544	1009
		% minősítésen belül	100%	100%	100%	100%

Forrás: A kérdőíves felmérés alapján saját számítás.

Látható, hogy a sportági minősítések javulásával a külföldre igazolás hajlandósága is emelkedik. Tehát az élsportolóink nagyobb mértékben változtatnák meg a lakhelyüket, hiszen az ő „termékük”, tudásuk keresettebb külföldön is.

A primer adatbázist felhasználva arra vállalkoztunk, hogy megbecsüljük a hivatásos sportolók arányát 95%-os megbízhatósági szint mellett.

Számításainkat a következtetési statisztikából ismert sokasági aránybecslés módszerével tettük meg. Az átlag becsléséhez hasonlóan becsülhető az alapsokaság valamilyen ismérv szerinti aránya (megoszlási viszonzszáma) is. Valamely tulajdonsággal bíró egyedek arányát jelöljük az alapsokaságban P -vel. A P arány pontbecslése:

$$p = \frac{k}{n}$$

ahol: k az adott tulajdonsággal bíró egyedek száma.

Vagyis a saját adatbázisunkban ez az érték: $0,261 = \frac{264}{1012}$

A mintabeli aránynak a mintából számítható standard hibája:

$$\sigma_p = \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}}$$
$$\sigma_p = \sqrt{\frac{p(1-p)}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$
$$\sigma_p = \sqrt{\frac{0,261(1-0,261)}{1012}}$$

Belátható, hogy a korrekciós tényezőtől $\left(1 - \frac{n}{N}\right)$ a jelen esetben eltekinthetünk,

mivel ez nagy valószínűséggel egyhez közeli értéket ad!

Nagy minta (ahol $n \geq 30$) esetén joggal feltételezzük, hogy p eloszlása közelíthető a normális eloszlással, ezért a konfidenciaintervallum szerkesztéséhez felhasználhatjuk a standard normális eloszlás értékeit.

A konfidenciaintervallum: $p \pm z \times \sigma_p$

$$0,261 \pm 1,96 \times \sqrt{\frac{0,261 \times 0,739}{1012}}$$
$$0,261 \pm 0,027$$

Tehát 95%-os megbízhatóság mellett állítható, hogy a sportolók 23,4 és 28,8%-ban mutatnak migrációs hajlandóságot. Ezt az adatot nevezzük a *magyar élsportolók külföldi migrációs hajlandóságának*. Fontos megemlíteni, hogy a tényleges külföldre költözési hajlandóság és az elméleti szándék (*migrációs potenciál*)² ritkán esik egybe.

Természetesen Magyarország a sportban is nem csak, mint *kibocsátó*, hanem mint *befogadó* ország is megjelenik.

Adatgyűjtésünk során nehezítő körülmény volt, hogy a legtöbb országos sport-szövetségben sem elektronikusan, sem kézzel nem készítettek erre vonatkozóan csoportosító statisztikai táblázatokat. Az itt feltüntet adatokat magam gyűjtöttem és összegeztem a szakszövetségi átigazolási papírok átolvasása, összegzése alkalmával, miközben arra a kérdésre kerestem a választ, hogy kik lehetnek (milyen nemzetiségűek) azok a sportolók, akik Magyarországot választják „célországnak”, és milyen motivációval érkeznek hazánkba?

A kezdeti hipotéziseink egyike az volt, hogy a volt „keleti blokk” sportolói érkeznek hozzánk a legnagyobb számban, és a csapatsportágakban a leggyakoribb az előfordulásuk.

Vizsgálatunk fényt derített arra, hogy a külföldi sportolók két fő ok miatt érkeznek hazánkba:

- a) jobb megélhetésben bíznak (magasabb kereseti lehetőség),
- b) ugródeszkának tekintik országunkat.

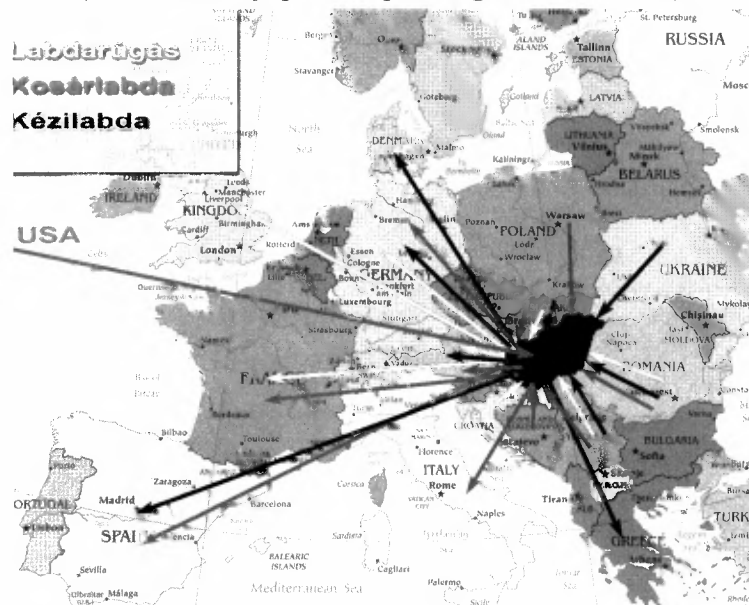
Vannak külföldi sportolók, akik abban reménykednek, hogy Magyarországról könnyebben tudnak nyugat-európai országokba igazolni; a külföldi labdarúgók negyede gondolkodott így (Ács 2007).

A három leginkább migrációra hajlamos csapatsportág (labdarúgás, kosárlabda, kézilabda) segítségével próbáljuk bemutatni a sportolók vándorlási irányait (5. ábra).

Megállapíthatjuk, hogy a magyar sportolók leginkább a tőlünk nyugati országokat választják sportolásuk lehetséges helyszínének, tehát a gazdasági jólétnek pozitív hatása van a sportolók vándorlására. A térkép elárulja nekünk – hipotézisünk igazolásaként –, hogy Magyarországot a legnagyobb számban a tőlünk keletre eső országok részesítik előnyben a vizsgált három sportág esetében. Létezik azonban egy kivétel is, a kosárlabda, mely sportág esetében jóval erősebb bajnokságból érkeznek hazánk sportolók, egyértelműen pénzkereseti céllal. Érdeemes lenne számszerűsíteni, hogy az egyes országokban az adott sportágak minőségi különbsége miként befolyásolja, hogy az ország az adott sportágban kibocsátó vagy befogadó lesz.

5. ÁBRA

A sportolók vándorlásának iránya (2005/2006)
(The Direction of Sports People's Migration, 2005/2006)

Forrás: Saját szerkesztés.

Összegzés

Jelen tanulmányban a migráció széles körű irodalmát egy újszerű, eddig még nem publikált résszel, a sportolói vándorlás jellemzőivel, hazai tendenciáival egészítettük ki. Napjainkban, a médiában is gyakran elhangzó sportolói migráció fogalomtárának bemutatásán túl, igyekeztünk a vándorlást előidéző, illetve gátló tényezőkre is felhívni a figyelmet. Megpróbáltuk a sportolók külföldi migrációs potenciálját megbecsülni, mely szerint szinte minden negyedik élsportoló vállalná a külföldre vándorlást. Igazoltuk azt az evidenciaként kezelt tényt, hogy a hazai sportolók legszívesebben a tőlünk nyugatra fekvő európai országokat részesítik előnyben, míg hozzáink a volt „keleti blokk” sportolói érkeznek. Kérdőíves kutatásunk eredményei által láthatóvá vált, hogy az anyagi biztonság, jobb kereseti lehetőség a legnagyobb motivációs tényező, míg a leginkább gátló tényezőnek a családi köteték számít.

Véleményünk szerint a sportolók térbeli mozgása a lakosság térbeli mozgását (egy-egy sportesemény megtekintése) is alkalmanként előidézheti, melyet a sportturizmus, mint passzív sportturizmus definiál. Ismeretes, hogy a nagyobb nemzetközi sporteseményeknek pozitív hatása lehet egy terület gazdaságára is.

Jegyzetek

- ¹ Jelen tanulmány elhangzott szóban az Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság, a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológiai és Társadalompolitikai Intézete, valamint a Magyar Statisztikai Társaság Demográfiai szakosztálya által „Migráció – társadalmi összefüggések” címmel rendezett konferencián, 2007. október 19-én a Corvinus Egyetemen.
- ² A migrációs potenciál egy ország népességének vagy valamely kisebb társadalmi csoportjának térbeli elmozdulási szándékainak mértéket fejezi ki. Ez valójában egy egyszerű statisztikai arányszám, amely azt fejezi ki, hogy az adott népesség hány százalékának vannak migrációs tervei.

Irodalom

- Ács P. (2005a) A sportolói migráció és annak lehetőségei az EU-csatlakozásunk tükrében. – Buday-Sántha A.–Erdősi F.–Horváth Gy. (szerk.) *Évkönyv 2004–2005*. PTE RKK Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs. 288–298. o.
- Ács, P. (2005b) Migration der ungarischen Sportler. – Fehér I. (szerk.) *III. Erdei Ferenc Tudományos Konferencia*. Kecskeméti Főiskola, Kecskemét. 1108–1113. o.
- Ács P. (2007) *A magyar sport területi versenyképességének helyzetfeltáró empirikus vizsgálata*. Doktori értekezés, PTE RKK Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs.
- Hárs Á. (2001) Népegységmozgások Magyarországon a XXI. század küszöbén. – Lukács É.–Király M. (szerk.) *Migráció és az Európai Unió*. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest.
- Kerékgyártó Gy.–Mundruczó Gy.–Sugár A. (2001) *Statisztikai Módszerek és alkalmazásuk*. Aula Kiadó, Budapest.
- Köves P.–Pármiczky G. (1981) *Általános Statisztika I*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Lukács É.–Király M. (szerk.) (2001) *Migráció és az Európai Unió*. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest.
- Nádori L. (1976) *Edzéselmélet és módszertana*. Főiskolai tankönyv. Sport, Budapest.
- Nemes Nagy J. (2005) *Regionális elemzési módszerek*. Regionális Tudományi Tanulmányok 11. MTA – ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest.

-
- Pintér J.–Rappai G. (2001) A mintavételi tervek készítésének néhány gyakorlati megfontolása. – *Marketing & Menedzsment*. 4. 4–11. o.
- Pintér J.–Rappai G. (2007) *Statisztika*. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs.
- Pintér J.–Ács P. (2006) *Bevezetés a sportstatisztikába*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs.
- Sik E.–Simonovics B. (2002) Migrációs potenciál Magyarországon 1993–2001. – Kolosi T.–Tóth I.Gy.–Vukovich Gy. (szerk.) *Társadalmi Rapor 2002*. TÁRKI, Budapest.
- Tóth P.P. (1997) *Haza csak egy van? Menekültek, bevándorlók, új állampolgárok Magyarországon (1988–1994)*. Püski, Budapest.